

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoši sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, v sprejemni naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitive za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Društveno delovanje.

Danes ima pododbor Slov. kršč. socialne Zveze za Slovenski Štajer v Mariboru zopet sejo, da se posvetuje o nadaljnjem društvenem delovanju. Ne da se tajiti, da je ta organizacija zanesla med nepolitična društva na Spod. Štajerskem novega življenja in novega svežega, zdravega duha. Njeno najboljšo delo pa je, da so se uvedli v mnogih društvi poučna predavanja in poučni tečaji. Na ta način se naša društva polagoma spreminjajo iz zabavnih društev v istinito izobraževalna društva.

V mnogih društvi pa še vendar ni pravega življenja, nekatera društva se celo ogibljejo naše organizacije. Da se nekatera društva ne morejo povspeti do dela, so krive največ one osebe, ki so poklicane za vodstvo v takih društvi, ki pa svoje družabne naloge ne razumejo ali pa je iz duševne lenobe nočejo izvrševati. V takih krajih se potem nihče ne sme čuditi, da se udomačujejo nasprotni časniki in da se ljudstvo odvraca od poklicanih voditeljev.

Boljša bodočnost našega ljudstva počiva v globoki, krščanski izobrazbi. Kdor pripelje ljudstvo do take izobrazbe, prižgal mu je solnce svetlejših dni ter mu dal najmočnejše orožje za vse prihodnje boje. Vsak prijatelj ljudstva mora torej skrbeti za njegovo izobrazbo, mora biti pospešitelj in prijatelj izobraževalnega dela v nepolitičnih društvi.

So tudi društva in ljudje, ki se izogibajo Slov. kršč. socialne Zveze. Vemo, zakaj. Krščansko ime v naslovu in še bolj krščanski duh v delovanju jim ne ugaja. Čitati je bilo pred kratkim, da tudi na Štajerskem hočejo ti ljudje osnovati društvo „Akademijo“, ki bi naj tekmovala s Slov. kršč. socialno zvezo v

izobraževalnem delovanju — toda seveda brez krščanskega duha. Brezdvomno, pravico imajo do tega, a naloga krščansko mislečih mož je, da ne bodo našli tal za svoje bolj strankarsko nego v resnici izobraževalno seme.

Izobraževalna društva po naši deželi še enkrat vabimo, da pristopijo k Slov. kršč. socialni zvezi ter da delujejo tudi tako, kakor jim osrednji odbor in pododbor nasvetujeta. Prosimo pa tudi naše rodoljube, naj snujejo izobraževalna društva, kjer še jih ni. Imenujejo se v to svrhu ravno sedaj pomožni dekanijski odbori. Naj bi bili povsod sprejeti z ljubeznijo in naj bi njih trud rodil tudi nameravan sad.

Zimski čas je najprimernejši čas za društveno delovanje, za to upamo, da bodo naša društva zares tudi kmalu pri resnem delu. Naj pa o svojem delovanju tudi javnosti kaj poročajo, sebi v čast, predvsem pa drugim v spodbudo!

Politični ogled.

Dva shoda za splošno in enako volilno pravico. V soboto, dne 18. t. mes. je sklicalo v Celje celjsko politično društvo „Naprej“ ljudski shod, katerega se je udeležilo čez 300 oseb, med temi tudi mnogo kmetov iz okolice. Za splošno in enako volilno pravico so govorili gg. dr. Karlovšek, dr. Kukovec, Rebek in en socialdemokrat. Tozadevna resolucija je bila z navdušenjem sprejeta. V nedeljo, dne 19. t. m. je bil v Trbovljah manifestacijski shod, na katerem je bilo okoli 2000 ljudi, večinoma delavcev. Slovenska govornika gg. Rebek in I. N. Gostinčar ter en social-

demokrat so govorili ob občnem navdušenju poslušalcev za splošno in enako volilno pravico. Sprejela se je tudi tukaj tozadevna resolucija.

Kranjski deželni zbor je na predlog dr. Šusteršiča nujno sklenil, da se ima zapisnik zborničnih sej zapisavati in čitati izključno le v slovenskem jeziku, ne pa kakor dosedaj tudi v nemškem. Dr. Šusteršič sam je utemeljeval v krasnem govoru ta predlog, med drugim rekoč: „Oko za oko, zob za zob — kakor postopajo Nemci v drugih kronovinah, kjer žive naši slovenski bratje! Edino v kranjskem dežel. zboru imamo priliko odgovarjati na klofute, ki jih dele Nemci v štajerskem in koroškem deželnem zboru Slovencev. Pri nas je 95% Slovencev proti 5% Nemcev, na Štajerskem 400.000 Slovencev napram 800.000 Nemcem in tam se niti slovenski govor ne stenografira, slovenski poslanci niti ne smejo slovenski govoriti, ker v takem slučaju nemški poslanci zapuste zbornico. Čita zapisnik iz štajerskega dežel. zbora, kjer se je proti slovenski interpelaciji dr. Rosine nastopilo od nemške strani tako, da so nemški poslanci zapustili zbornico, prvi so leteli ven poslanci nemškega ustavovernega veleposestva in ekselencia Stürgkh je tako letel, da bi kmalu dva mala nemška nacionalca podrli. Nemci so silovito upili „Oho“, interpelacija je pa prišla v zapisnik le v nemški prestavi. Tudi uradni zapisnik je v štajerskem deželnem zboru samo nemški. Pri mojem predlogu se gre, da stvar enkrat za vselej uredimo. V tistem hipu, ko bodo Nemci v štajerskem in koroškem dežel. zboru drugače postopali, bom jaz prvi, ki bom glasoval za preureditev sklepa.“ Za Šusteršičev predlog so glasovali tudi slovenski liberalci, čeprav se je videlo, da jim ne gre od srca in

LISTEK.

Tek na življenje in smrt.

(Povestica; spisal Branislav.)

Pri Mejačevih v Gorci se vrši danes nekaj izvanrednega, nekaj veselega; domača hči Rezika se je poročila z daleč naokrog dobro znanim, mladim kmetom Josipom Breznikom iz Črnega lesa. Prostorna velika soba je bila lepo ovenčana in po sredi kakor tudi po straneh so stale dolge, ogrnjene in bogato obložene mize, za katerimi so sedeli veselih obrazov povabljeni svatje. Da tudi godcev ni manjkalo, mi menda ni treba navajati. Vse je bilo židane volje, razlegale so se vesele pesmice in... no vsega mi ni treba popisati, saj je že gotovo večkratoma vsak izmed častitih bralcev rajal in se radoval več ali manj na kakem slovenskem ženitovanju. Le nevesta Rezika je danes v kljub svoji prirojeni šegavosti in veselosti nekam otožna, zamišljena. Pa ne da bi se mislilo, da nevesta ni svojevoljno stopila v zakon, ali pa, da ne bi bila zadovoljna z ženinom. Ampak baš nasprotno: ženin ji je bil povsem po godu, kakor ona vzorna rodoljubkinja, tako je bil tudi Josip z dušo in telom Slovenec. In takega si je Mejačeva Rezika želela. Kaj ji torej teži srce, da je niti

njen Josip ne more prav oveseliti, dasiravno si to on na vso moč prizadeva. Vzroka nevestini otožnosti moramo iskati drugod: Bala se je, hudo bala za svojega Josipa. Za njeno roko se je na vso moč potezal z Josipom vred tudi Žagarjev Janez, bogatega Mejačevega sosedu sva. Dasiravno je bil ta še precej prikupljive zunanosti, vendar je Reziki skoro vsakokrat srce nekam plašno vztrepetalo, če ga je zapazila. Bil je namreč jako odurnega vedenja, ošaben babač in kar ji je bilo najbolj zoperno — bil je strasten nemškutar. Povsod se je šopiril s svojo nemškarsko nemnostjo, ki jo je prinesel od vojakov. Naročen je bil na glasilo nemškutarjev, ki mu je ljudstvo rekalo „Iskarijot“ ter je trosil nesramne laži, pobrane iz teh časnikov, med naše pošteno ljudstvo. Povsod, kjer se je le dalo, je zabavljajl čez vero, duhovnike, slovensčino; sploh čez vse, kar je bilo krščansko in slovensko. Ni se nam torej čuditi, če je Rezika, koje rodoljubno srcece je gorelo za Boga in slovenski narod, če je ona kot poštena slovenska mladenka odločno odklonila Žagarjevo ponudbo. In on „Schager Johann“, kakor se je podpisoval, je škripal z zobmi, ko je zvedel, da dobi Reziko tik preklicani „bindišarski“ Breznik. In prisegal je maščevanje njej, ki se je predrznila ga odsloviti, njemu, ki mu kar tako izpred nosa odpelje golobičico. Maščevati

se hoče, hudo maščevati nad njeno predrznostjo.

A kako se naj maščuje, kakšna naj bo osveta? S tem vprašanjem si je mladi Žagar belil glavo. Sklenil je za trdno, da hoče poiskati dva svoja nemškutarska prijatelja iz Globokega dola, znana razbijača in že večkrat kaznovana pretepača, ki mu bosta gotovo drage volje pomagala izvršiti njegov črni naklep. Tisto nedeljo pred Rezikino poroko se poda Žagarjev v Globoki dol; tam se je v nemškurski krčmi sešel s svojima tovarišema. No in Vrbančev Cene ter Kočjažev Nace sta mu takoj pri bokalu žganja iztuhala načrt.

„Veš, ti Janez“, de Cene Žagarju, „tej Mejačevi puncu bomo imenitno poskrbeli, da se ne bo dalj časa božala z Breznikom; kar od gostije ji ga izvabimo in kaj je treba naprej početi...“

„Kaj bo vruga tako šlevasto blebetal“, zareži Nace, „koj ko ga dobimo v roke, ali vsaj v bližino, ga kateri izmed vas poljubi pošteno z gorjačo ali z nožem in če je treba, mu da še vohati smodnika iz revolverja. Tako in nič drugače mislim jaz, prijatelja!...“

V ponedeljek, na dan poroke, je Rezika, kot po navadi, zgodaj vstala; prvi njen opravček je bila vroča molitev pred razpelom. Dolgo je molila, proseč nebeskega spasilca blagoslova in sreče sebi in svojemu Josipu...

da se boje zameriti nemškemu veleposestvu. V katoliško-narodni stranki na Kranjskem pa je vstal slovenskim manjšinam ob mejah vendar enkrat maščevalec.

Zemljiški dolgovi. Poljedelsko ministrstvo proučuje vprašanje, ali in kako bi bilo mogoče zadolženim kmetiskim posestnikom tekom let odplačati dolgove. V to svrhu se je obrnilo na razne denarne zavode z vprašanji, kako naj bi se izvršila ta lepa, a tudi jako težavna naloga. Zemljejniji uradi so dobili nalog, da natančno poročajo o dolgovih in njih postanku. Ti podatki bodo pojasnili, ali in kako bi se mogel uravnati realni kredit.

Češka kmetiska stranka je dolgo časa omahovala, za kako volilno pravico bi se odločila. Sedaj razglasa strankin sklep, da se je odločila za splošno, enako in neposredno volitev. Toda zraven izreka željo, da se pri volilnih okrajih ločijo mesta in dežela, ker nimata enakih teženj.

Kmetiski stan na Srbskem. Srbska kmetijska družba prireja vsako jesen v svojem domu v Belgradu poljedelsko razstavo. Te razstave so vsako leto lepše in popolnejše, pa je v istini zanimivo ogledati si jih, ker tukaj človek vidi vse pridelke srbskih polja, kaki so. Zato je zanimanje za te razstave zelo veliko. Letošnjo razstavo na primer, ki je bila otvorena pred nekaj dnevi, je prvega dne obiskalo čez 7000 ljudi, pa tudi naslednje dni je prihajalo v razstavo vsak dan povprečno kakih 3—4000 oseb, ki se ne morejo nagledati razstavljenih predmetov. Kupčija je zelo živahna, a naročbe se obnavljajo kar v razstavi. Prišlo je tudi mnogo tujih kupcev, da si ogledajo razstavo in da obavijo naročbe. Poljedelstvo v Srbiji zelo napreduje in se goji vedno bolj umno, ker ga tudi država z vsemi močmi podpira. V vsakem okrožju in v vsakem kraju je po eden v novodobnem gospodarstvu izobražen mož (okrožni in okrajni ekonom), ki je državni uradnik in je njegova zadača, da poučuje kmete v obdelovanju polja. Ti možje študirajo na prvih ekonomskih (gospodarskih) šolah v Evropi na državne stroške. Ker srbski kmet ni oskosen, nego je nasprotno, zelo dostopen novotarijam, ako vidi, da so one dobre, ravna se prav rad po nasvetih okrožnih in okrajnih ekonomov in zato se bo poljedelstvo v Srbiji vedno izboljševalo. Nobena država na svetu se menda ne briga toliko za kmeta kakor Srbija. Od zakonov, ki se tičejo kmetijstva, ima Srbija tudi enega, po katerem se kmetu za noben dolg ne more prodati celo posestvo. Ako je kmet zadolžen in se mu vse proda, mora se mu pustiti toliko zemljišča, da

od njega lahko živi! Zato Srbija ne pozna izselniškega vprašanja, ker se nihče ne izseljuje, pač pa se nasprotno, zelo mnogo v njo naseljujejo: Črnogorci, Makedonci itd.

Velevlasti proti Turčiji. Velevlasti so zahtevale, da se uvedejo v Makedoniji prenosne in da se jim izroči finančno nadzorstvo čez deželo. S tem bi bile odpravljene vse krivice, ki se sedaj dogajajo kristijanom Turčija se je temu uprla. Zato so sklenile velevlasti poslati ladije proti Turčiji, da jo prisilijo k sprejetju pogodb. Tudi Avstrija je poslala dve bojni ladji, katerim poveljuje podadmiral Ripper, ki bo istočasno tudi poveljnik vseh ladij, odposlanih proti Turčiji. Iz Makedonije se poroča, da hočejo Turki v svoji jezi začeti klati kristijane. V tem slučaju pa namerava Bolgarija vdreti v Makedonijo, da štiti svoje brate Bolgare. Makedonske razmere postanejo lahko zelo opasne za evropski mir, če se Turčija ne uda zahtevam.

Dopisi.

Sv. Lenart v Slov. gor. (Trojiški „Gemischtaaren-Handlung“ odlikovan.) Odbor trojiške posojilnice je ob svoji desetletnici podaril Ferdinandu Golobu, po domače „trojiški Gemischtaaren-Handlung“, težko zlato uro, menda za njegove zasluge za posojilnico, ki je po njegovem uplivu prišla v posilnemske roke. Ustanovili so jo pomagali duhovniki, ko pa teh niso več potrebovali, so jih spravili iz odbora. Pač škoda, da gospod Golob ni postal načelnik našega okrajnega odbora, kar že toliko let želi, to bi se mu še le podala zlata ura! Gotovo bi mu čez 10 let tudi okrajni odbor podaril zlato uro. Lisica je rekla, da je grozdje kislo! Ah, te zabite kmečke buče, da nočejo spoznati, kako očetovsko bi skrbeli za kmete naši lenarški in trojiški tržani! Slišali smo, da ima ura tudi napis, nismo pa mogli dognati, kaj in kako je pisano. Najboljši napis bi bil: Kupljena s krvavimi žulji slovenskega ljudstva!

Sv. Anton v Slov. gor. (Veteransko društvo.) Če mora res to društvo biti, naj se pa potem tudi potrudijo, doseči svoj namen. Ponuja se dosti prilike, da mora veteransko društvo storiti mnogo koristnega za Antonjevčane. Veteransko društvo si n. pr. naj stavi velevažno nalogo, delovati nenstrašeno in odločno proti najhujši trtni uši pri Sv. Antonu, menim, proti grdemu žganjpitju. Kako velepomembljiv čin bi bil in zlat spomenik bi si

postavilo veteransko društvo, če bi se združilo večje število veterancev v družbo, katera bi se odrekla popolnoma žganjpitju! Osrečili bi s tem sebe in svoje domače, drugim bi pa dajali najlepši vzgled zmernosti! V tej in onej hiši še nočejo ničesar slišati o kaki knjigi ali časniku. Ali bi se ne dale izboljšati take žalostne razmere, če bi čital vsak veteranec ta ali oni dober slovenski časnik in bi preskrbel tudi domače z dobrim berilom. Tako veteransko društvo bi iz srca pozdravljalo vsak pameten človek! — Žalibog pa nimamo do danes nobenega upanja, da bo delovalo res v tem smislu antonjevsko veteransko društvo. Kolikor smo mogli vjeti na uho, naši veteranci niti v velevažni točki, glede povelja niso edini. V pravilih so se sicer izrekli za slovensko povelje, v resnici pa ga ne marajo ter bodo kričali nemški: „vorwärts“ rseh! — Pravijo, da je pri vojakihi nemško povelje, torej tudi veteransko društvo ne more imeti slovenskega. Kako pa je potem moglo vojno ministrstvo potrditi pravila? „Pa se nismo slovenskega povelja nikoli učili in se sploh ne da kaj takega slovenski povedati!“ — Oboje laž! — Ko ste bili šolarji, ste telovadili na slovensko povelje. Če bi se ne dalo kaj takega slovenski povedati, bi še sploh ne imelo nobeno veteransko, gasilno ali telovadsko društvo slovenskega povelja. Navedemo vam pa lahko celo vrsto takih društev. — „Pač ni vredno, da se toliko pričakate radi par nemških besedij!“ — No če jih je samo par, se jih boste tem lažje naučili, mi pa bomo radi mirovali. — Smešno je, da vam je tako na srce prirastlo nemško povelje. Pa to vam povemo že danes: če nam boste nemški kričali tu okoli, pa mi tudi ne bomo več pisali Sv. Anton v Slov. gor., temveč Sv. Anton v nemčurških goricah! Drugod zahtevajo slovenskih šol, slovenskega poslovanja pri uradih, slovenskih napisov itd., se trudijo, slovenskemu jeziku povsod pomagati do veljave, vi bi pa klicali na pomoč blaženo nemščino, kjer jo najmanj potrebujemo!? Pomislite, kaj počenjate! Ali se ne pravi to, v lastno skledo pljuvati?! Če še hočete za Slovence veljati, se spametujte.

Iz Cirkove na Drav. polju. (Našes ceste in drugo.) Zdaj so se menda odprle oči tistim zasleplencem, ki so ob času zadnjih volitev v okrajni zastop ptujski tako vztrajno trobili v nemčurški rog! Ptujski nemčurji so se pred volitvami tem lahkovernežem prilizovali, jim za slučaj zmage obljubovali vse mogoče in nemogoče, jih s kočijami vozili na volišče itd. „Stajerc“ je sopihal: „Kmet naj kmeta voli!“ Vse to je pa trajalo samo tako

Kar naenkrat pa vztrepeta, konča molitev in odpre okno svoje sobice. Na oknu je namreč zapazila belo pismo, na katerega ovitku je bil zaznamovan velik, črn križ. Z vidno bojaznijo seže s svojo nežno roko po papirju, hoteč se prepričati o vsebini. Odpre ga, razgrne mal umazan kos papirja, preleti z očmi besedilo in obledi.

„Prokleta!“

Predno bo končan današnji dan, mora Tvoj Breznik poginiti!“

To je bila kratka vsebina tega za Reziro groznega pisma. Bridko zaihti, vroče solze ji kanejo po licecu. A kakor vedno pogumna, neustrašena, tako tudi sedaj ne obupa. „Pa ne boš ga dobil v pest, ti Žagar ne!“ pravi Reziro odločno ter stisne svojo pest, „jaz te bom branila, moj Josip!“

Skoro izredno veseli so bili svatje pri Mejaču. Pa kako bi tudi ne: saj so pridne kuharice izvanredno dobro poskrbele za radujoče se goste in Mejačeve klet je bila tudi daleč na okoli na posebno dobrem glasu. Tudi godci so se do dobra pokrepčevali z vsakojakimi božjimi darovi ter so kaj žmetno svirali razne poskočne... Nevesta še dozda ženinu ni nič omenila o jutraj prejeti grožnji, sklenila je namreč isto za-se ohraniti in Josipa ne spustiti od sebe. Povedati pa mu zato ni hotela, da ga ne bi razburila in s tem ožalostila. „Ne vem, kaj je vzrok, da še Slavič-

vega Frana ni od nikoder“, pravi ženin, obrnjen k nevesti, „gotovo mi je obljubil, da bo točno ob sedmih tu, a sedaj gre ura že na osem, pa ga še vedno ni.“

„Je prišel gotovo kak nepričakovan za-držek, da ni mogel od doma, sicer pa ima itak dobro uro hoda; če Ti je obljubil, prišel bo gotovo, kajti poznam ga, da dano besedo on tudi častno drži“, de Reziro.

„Jako žal bi mi bilo, če bi Fran ne prišel“, reče Josip, „on je poln šal in zdravega humorja, gotovo bi on vse svate zabaval in razveseljeval. Tudi naši fantje bi se ga vzdostili, ker on vé vedno kako novo okroglo zapeti! Pa mogoče, da še pride.“

Med tem, ko sta ženin in nevesta ugibala, da Slavičev Fran tako dolgo ne pride, bil je le-ta že na poti proti Mejaču. Pot ga je vodila skozi Globoki dol, kjer je prejšnji dan znana trojica sklepala črne naklepe proti Mejačevim in Brezniku. Steza iz te slaboglasne vasi se vije iz dola po strmih hribu navkreber; predno se dojde na vrh hriba, pelje pot skozi jako globok, strm in ozek klanec, čegar stene s svojimi vdolbljenimi votlinami dajejo popotniku v slučaju nenadnega slabega vremena dobro streho za nekaj časa. Tudi Slavičevega je danes v tem klanecu zalotila huda burja; moral se je torej hoté ali nehoté poslužiti tega zavetišča. Bila je že trda tema, ko tako tiho čepi Fran v eni teh votlin in čaka, da bi

ploha pojenjala, kar naenkrat zasliši po klanecu navzgor prihajati tri može, ki so glasno govoré, smeječ in vmes preklinjajoč slabo vreme se pomikali vedno bliže prostoru, kjer je čakal Fran lepo vreme. Ker dež le ni pojenjal, splazijo se ti trije kakih deset korakov više Frana v neko dolbino. Slavič se pomakne bolj proti vходу, da bi slišal, kaj se bodo njegovi novi sosede razgovarjali.

„To preklicano vreme, nam sicer po poti dela zgašo, a ko bomo pri Mejaču, pa bi nam bilo to deževje ali vsaj oblačno nebo kakor nalašč za naš namen“, pravi eden z globokim basom, iz katerega je Fran v svoje začudenje spoznal mladega Žagarja.

„Saj res, ta debela tema nam bo res še koristila“, reče drugi, čegar cvileči glas, ga je takoj izdal za Kočjaževega Naceta, „ko bomo namreč tega prokletega Breznika zvabili iz hiše od svatov, ga takoj popademo, zatak-nemo mu usta z robcem in potem hajd z njim, kam se bo nam spoljubilo.“

„Tudi jaz se popolnoma strinjam s to črno temo“, de tretji junak, ki ni bil nihče drugi nego Vrbancjev Cenc, „pa tudi tvoj nasvet, Nace, mi ugaja; le to glejmo, da ne bomo preveč počasni in šlevasti, ter ne bomo morali kje krvavi pot potiti.“

„Kakor smo se dogovorili, tega se držimo“,

(Konec prihodnjic.)